

УДК 930.2(477)(092)

Інна Тарасенко

ЧОТИРИ ЛИСТИ М. П. КОВАЛЬСЬКОГО

У статті наведено тексти листів видатного українського історика М. П. Ковальського до відомого українського історика о. Юрія Мицика, написаних у 1971–2006 рр., котрі є важливими джерелами до творчої біографії обох істориків, розвитку сучасної історичної науки. Подано також вступну статтю і коментар, котрі прояснюють обставини створення листів, згадувані в них події і персоналії.

Ключові слова: Микола Ковальський, Юрій Мицик, листи, історики, Острозька академія, Дніпропетровський державний університет, історична наука.

Микола Павлович Ковальський (1929–2006) належить до когорти найкращих українських істориків і педагогів ХХ – ХХІ ст. Доктор історичних наук, професор, автор близько 400 наукових робіт, довголітній завідувач кафедри джерелознавства та історіографії Дніпропетровського державного університету (надалі – ДДУ, нині Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара), творець «школи Ковальського» – спеціалістів у галузі джерелознавства історії України, ініціатор відродження Острозької академії (нині – Національний університет «Острозька академія», надалі – НУОА, ОА). Серед його учнів – 28 аспірантів, які успішно захистили у свій час кандидатські дисертації і з яких 10 стали докторами історичних наук, є доктор історичних наук, професор, Заслужений діяч науки та техніки України, автор понад 1700 наукових робіт о. Юрій Мицик. Він є одним із найкращих учнів Миколи Павловича (№ 3 за хронологічним списком його аспірантів), який виріс і склався як учений у ДДУ, після його закінчення (студент, аспірант) пройшов там шлях від викладача до професора, потім успішно працював як завідувач кафедри історії і як професор на кафедрі історії Національного університету «Києво-Могилянська Академія» (надалі – НАУКМА), а паралельно понад 20 років очолював відділ пам'яток княжої та козацької доби Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ (нині працює там головним науковим спеціалістом), до того ж є професором кафедри церковної історії Київської Православної Богословської Академії (КПБА). О. Юрій Мицик є також доктором церковно-історичних наук. Листи, які писав М.П. Ковальський до нього, о. Юрій видав в одному із збірників, присвячених пам'яті свого наукового керівника, і «Наукових записках» ОА (всього 51 лист) [1, 2, 6]. Деякі інші його листи, також спогади про Миколу Павловича, його передчасно померлу дружину – Любов Кирилівну, про колег та добрих знайомих Миколи Павловича (О. М. Апанович, Я. Р. Дашкевича, Я. Д. Ісаєвича, Г. Ю. Гербельського, Ф. П. Максименка та ін.), як і їхні листи, він видрукував в інших виданнях, зокрема в наукових записках НАУКМА та НУОА [див., напр.: 3, 4, 5].

У вересні 2010 р. о. Юрій тяжко захворів і ще й досі не вповні відновився. Цей час, коли він був обмежений у своїх можливостях, використав для впорядкування особистого архіву і передачі його частини до Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, де створений його фонд (передача матеріалів, зокрема листів з особистого архіву, триває й досі). Автор цих рядків теж брала участь у цій справі. Під час упорядкування його архіву нам вдалося виявити ще чотири листи М. П. Ковальського.

Слід відзначити, що М. П. Ковальський та Ю. А. Мицик були знайомі один з одним із 1968 р. Микола Павлович керував його студентськими (курсowymi та дипломною) роботами, був науковим керівником його кандидатської дисертації, науковим консультантом докторської дисертації, вони працювали на одному факультеті і навіть певний час (1976–1977 рр.) на одній кафедрі (загальної історії), були співавторами низки робіт. Взагалі їх зв'язували міцні відносини як батька й сина протягом майже 40 років і вони часто спілкувалися між собою (як мінімум щотижня), вели тривалі наукові розмови в дніпропетровській квартирі «шефа» (по вул. Казакова, 1а, кв. 32), на кафедрі джерелознавства ДДУ, під час прогулянок у парку ім. Гагаріна, який знаходиться якраз по дорозі з ДДУ до вул. Казакова, тощо. І досі о. Юрій жалкує, що тоді не вів

щоденника, не записував хоча б найцікавіші думки «шефа» ... Через таку обставину не було сенсу в листуванні, адже автори бачилися майже щодня або перемовлялися по телефону, а тому листи є важливим джерелом, яке заповнює існуючу прогалину. Слід сказати, що ці листи писалися тоді, коли обидва автори перебували на відстані один від одного і не могли безпосередньо спілкуватися. У цьому випадку лист № 1 М. П. Ковальського адресувався учню у військовий табір у Гвардійському в лісах над р. Самарою, де випускники 1971 р. були на військових зборах, лист № 2 – до Варшави, де він працював в АГАД (Головному архіві давніх актів) та інших архівосховищах, здобувши стипендію ім. Стефана Баторія, яка давала йому можливість працювати там півроку, інші листи – писалися вже з Острога до Києва. Відзначимо, що в цих листах майже немає оцінок політичної ситуації в УРСР (автори надто добре знали про практику перлюстрації листів у КГБ), а пізніше вже в незалежній Україні, вони своїми думками ділилися під час безпосередніх зустрічей.

Невелика кількість листів Миколи Павловича все ж дає добре уявлення про взаємовідносини між учнем та вчителем, про взаємовідносини з колегами-істориками як вітчизняними, так і зарубіжними, про стан здоров'я Миколи Павловича, який, на жаль, із роками погіршувався, а також про прагнення зробити якомога більше на полі вітчизняної історії. Дуже важливим є листи №№ 2-3, у котрих розповідається про реалізацію давньої мрії Миколи Павловича – відродження «Острозької Академії», перший рік її існування, перші кроки на викладацькому шляху його учнів (А. Є. Атаманенко, В. Б. Атаманенко, П. М. Кулаковський).

Відзначимо також, що ми обмежилися мінімальним коментарем з огляду на обмеженість обсягу статті. Крім того, ми не розшифровували імена дочок Миколи Павловича (Тетяна, Ірина). Відзначимо також, що нами підкреслені ті місця тексту, які написані рукою авторів у машинописному чи комп'ютерному тексті. Нерозбірливі слова позначені так: (...)*. У деяких випадках ми в квадратних дужках робили необхідні пояснення (вони виділені курсивом), але в основному пояснення подано у стислому коментарі наприкінці публікації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Мицик Ю. Доповнення до листування М. П. Ковальського / Ю. Мицик // Національний університет «Острозька Академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2012. – Вип. 19. – С. 4–30.
2. Мицик Ю. 3 листів М. П. Ковальського / Ю. Мицик // Микола Павлович Ковальський (1929-2006). Ad gloriam... Ad honores... Ad memorandum... / За ред. Г. К. Швидько. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 34-75.
3. Мицик Ю. 3 листів Ярослава Дашкевича / Ю. Мицик, І. Тарасенко // НАУКМА. Наукові записки. Історичні записки. – К., 2013. – Т. 143. – С. 67–74.
4. Мицик Ю. 3 листів Ярослава Ісаєвича / Ю. Мицик // НАУКМА. Наукові записки. Історичні науки. – К., 2012. – Т. 130. – С. 72–78.
5. Мицик Ю. Один з вчителів М. П. Ковальського / Ю. Мицик // Національний університет «Острозька Академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2012. – Вип. 14. – С. 4–16.
6. Мицик Ю. Ще з листів М. П. Ковальського / Ю. Мицик // Національний університет «Острозька Академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2011. – Вип. 17. – С. 4–19.

* * *

Листи М. П. Ковальського

№ 1

1971, червня 29. – Дніпропетровськ.

«Письмо Ваше от 20.VI. получил. Вашу просьбу выполняю: посылаю 3 уведомления о допуске к сдаче экзаменов в аспирантуру. 5. VI. экзамен по специальности. Мирончук документов не сдал, поэтому ему вызова не дали.

Сегодня общеуниверситетский вечер всех ф-тов (по пригласительным) в театре Шевченка. Будут вручать грамоты и подарки лучшим выпускникам за успехи в научной и общественной работе, среди них должны быть 3 студента из Вашего курса. Я буду на вечере с детьми, они сегодня приезжают в 2 часа дня катером из Новомосковска.

Вчера был вечер выпускников-историков, из Ваших ребят были только трое: Панченко, Холод и Никифоров, всего 15 из Вашего выпуска. За значок Ваш я уплатил Л. Гаркуше, но получите всё – диплом и значок только после окончания лагерей. Гуляли везде с 6 до 12 в парке Шевченко – в основном заочники. Сегодня уже нет госэкзаменов.

Желаю здоровья-бодрости-успехов в боевой и политической подготовке. Спасибо за привет, который передал Миша Карабанов. Заскучал уже за Вами.

Ваш Н. Ковальский».

(Автограф)

№ 2

1994, травня 3. – Дніпропетровськ.

«Здравствуйте, Юрий Андреевич.

Я представляю себе, как Вы ждали это мое письмо, но так уж получилось, что вначале не сразу отписал, потом навалилось многое, а вот накануне пасхи буквально в прошлый четверг (страстной) 28 апреля у меня произошел на фоне воспаления тройничного нерва еще резкое повышение давления: 180: 120, вид у меня, говорили потом мои родные, был довольно (на лице) плохой – сине-черный. Благодаря вызову «скорой» удалось вывести из довольно тяжелого состояния. Вчера и сегодня – уже печатаю на своей машинке, и вот так получается письмо Вам. Собираюсь выйти на работу только 10 мая, но удовольствия мало – приезжает из Киева «аккредитационная комиссия» по проверке университета, много будет нервозности и маразмов – бюрократических затей, надо пережить, дабы университет стал в ряд вузов, смешно, ведь Днепрпетровский университет давно имеет свое реноме, в том числе и благодаря нашей когорте – всех нас вместе и каждого в отдельности – и в области источниковедения истории Украины – мы все давно уже внесли свою лепту в аккредитацию на мировом уровне в ранг европейских университетов...

Защита диссертации Ивана Сергеевича [*Стороженко – I.T.*] прошла очень хорошо, защитился единогласно 6 апреля, а у Слесаренко был один голос против. После защиты был великолепный и в теплой атмосфере банкет, на котором выступал ансамбль бандуристок под руководством дочери или невестки Ивана Сергеевича.

Прибыл автореферат и диссертация Андрея Зайца. У него оппоненты я и Г. Боряк, защита должна состояться 27 мая, но я не могу присутствовать ибо 27 начинается в Остроге 5-я юбилейная конференция. Ко времени ее начала (сообщил мне П. З. Андрухов) должны выйти тезисы 4-й конференции.

Самое сенсационное сообщение для Вас – 13 апреля наш президент Л.М. КРАВЧУК издал указ о ВОССТАНОВЛЕНИИ ОСТРОЖСКОГО КОЛЛЕГИУМА, уже в Остроге побывали Н. Г. Жулинский и Брюховецкий, а именно сегодня 4/IV в Острог приезжает авторитетная и многочисленная комиссия из Киева – из Киево-Могилянской Академии, которая будет ПАТРОНОМ Острожского КОЛЛЕГИУМА, и Міносвіти по реализации президентского указа. К сожалению, несмотря на мои желания и на приглашение из Острога, я не смог поехать на Родину. Вчера мне звонил опять мер Микола Гришук, от энтузиазма, энергии и подвижнического которого (к нему теперь подключилось и ранее неактивное районное начальство) зависело почти все, я же только как-бы освящал своим авторитетом и нимбом это святое дело.

Спасибо, что побывали у Жажицких, я уже тоже получил от них письмо, люди, семья эта замечательная. Как хорошо и легко на душе, когда на своем жизненном пути встречаешь таких людей. Завершаем собирание материалов к сборнику «на пошану» О.М. Апанович, имел с ней беседу по телефону, когда ездил в Киев на защиту диссертаций в конце марта в Институт украинской археографии. Подтвердила мое предположение о том, что ее научным руководителем и давшим тему ее кандидатской диссертации был К.Г. Гуслистый, тогда директор ЦГИА Украины. Собирает все материалы А. Журба. Вводную статью о Е.М. написал по Вашим фасцикулам. Но еще буду писать статью о близком мне ЧЕЛОВЕКЕ И УЧЕНОМ ВЕСЛАВЕ МАЕВСКОМ, это мой долг и большое желание. Попробую написать за эти дни, пока у меня «постельный режим» (в данном случае, как зрите, этот режим – за машинкой, специально пишу для Вас).

Анализируя в некоторые свободные минуты Ваши взаимоотношения с Иваном Сергеевичем, я очень этому печалюсь. Первый Ваш подопечный, который не за страх, а за совесть, по идейным соображениям добился искомой степени, и вот между молодым учителем и пожилым учеником наступил разрыв и нетолеранция. Это очень плохо. Ведь Вы вместе сотрудничали и помогали взаимно. Так не должно быть. Скажу откровенно, в этом безусловно в значительной мере и степени повинны Вы, это накладывает негативную печать на Вашу творческую и человеческую деятельность. Такого не должно быть, молодой доктор, Вы должны быть на высоте. Надо и Вам хорошо все проанализировать...

На этом заканчиваю свое затянувшееся послание. Надо вновь отдыхать, а Вам хорошо завидую и радуюсь, что имеете вновь такую возможность и пожить, и поработать при нормальных и благоприятных обстоятельствах.

Удалось ли Вам связаться с профессором Козаком и узнать о судьбе моей статьи. Выйдет ли она или это бесперспективно.

Надеюсь, что мой большой приятель Богдан Боберский передал мои приветствия господину Сываку и саквояж.

Всего наилучшего Н. Ковальский.
(Машинописний оригінал)

№ 3

1995, лютого 24. – Острог. – Лист М. П. Ковальського.

«Острог, 24 лютого 1995.

Мені було дуже приємно одержати Вашого листа. Дійсно, наша зустріч у Києві 29 грудня була дуже недовгою і в постійних клопотах, я з Петром Михайловичем (Кулаковським – І. Т.) мусіли виїжджати спішно на вокзал, бо могли взяти білети не на звичайний поїзд.

Дуже дякую за всі новини. Напевне, Ви взяли на свої не такі ж вже дужі і здорові плечі важку відповідальність і тягар, не знаю як Ви це все подолаєте, а ще ж треба до прочан і причту церковного мати справи, кожному сказати слово Боже і донести його до душ. Можу тільки сказати, що запорукою певного успіху може бути Ваша природня доброта. Можу сказати на віддалі, що Ви по своїй натурі добрий і сердечний. Хотів би Вас тільки попросити, враховуючи Вашу натуру і природу, а тепер як священика – знайдіть час, спосіб і ситуацію для щиросердечної розмови з Стороженком Іваном Сергійовичем. Не личить Вам бути з ним у будь-якому конфлікті, бо це ж Ваш перший дисертант, якби і був не перший, не можна допускати, щоб між Вами була недоброчинність. Я про це писав Вам до Варшави, але лист повернувся назад, і я його тепер знайшов і надсилаю адресату. Мені самому було цікаво тепер прочитати свої думки травневого часу 1994...

Для мене було приємно прочитати про проектування видання спеціального збірника, де будуть статті близьких мені по душі і ідеям науковим та, мабуть ідеалам наукових досліджень. То велика для мене честь, хоч напевне, я ще не стільки зробив, що удостоївсь такої почесності. Бо зобов'язаний був перед своєю совістю і землею, на якій народився, насамперед Волиню, зробити у 100-50 разів більше.

Буду Вас дуже просити, якщо вийде збірник в честь О.М. Апанович, дістаньте мені примірник. О.А. Удод методично і категорично на мої листи мені не відповідає, що мені дуже неприємно і навіть образливо. Не треба тоді жодного збірника «на пошану»...

Коли я був у середині січня у Дніпропетровську пару днів, то віддав до видавництва відредагований вдруге мною мій останній «опус магнус» – курс лекцій В. Антоновича про джерела з історії Юго-Западної Росії – України. Може він колись побачить світ – понад 400 приміток до нього моїх коментарів, в яких і Ваші праці неодноразово зазначені.

В лікарню я потрапив 27 січня, коли у мене була дуже висока сердечна аритмія. Лікування в нашій районній лікарні дало добрі результати, 11 лютого вже був дома. Лікарняний листок у мене до 1-го березня. Планую приїхати в Дніпропетровськ в середині березня, а 30 березня повинен бути в Києві як офіційний опонент на захисті дисертації О.Я. Мацюка. Мав бути першим опонентом Ф.П. Шевченко, як тоді 29 грудня приймали його дисертацію до захисту, але раптом «переграли» і Орест мені подзвонив зі Львова, що я маю бути замість Федора Павловича. Вже надіслав мені і доповідь – замість автореферату дисертації. Я буду радий прийняти участь в габілітації цього заслуженого багаторічною науковою працею філігранолога, роботи якого справді роблять честь українській науці.

В Колегіумі, а він офіційно зветься «Острозький Вищий Колегіум Національного Університету «Києво-Могилянська Академія», відбувається навчання 100 слухачів підготовчого відділення. Працюють В. Б. Атаманенко і П. М. Кулаковський. Вже нам виділено приміщення під Острозьке відділення Інституту, який несподівано для мене має тепер назву Інститут української археографії і джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Чи Ви знали про ці зміни та доповнення? Я справді дуже задоволений з цієї події, а про відкриття в Острозі відділення виступав (в запису на плівку) Петро Михайлович, по телеканалі «10-й канал» Рівненське Телебачення 23/II показало репортаж з моїм виступом. Мої чотири публікації про цю подію з'явилися в острозькій газеті «Життя і слово» і у рівненських «Вісті Рівненщини», «Вільне слово» та в рухівській пресі «Волинь».

Дома, на вул. Кардашевича 10, зиму ми пережили нормально, головне, що дома тепло, будинок восени газифікували, маємо автономний газовий котел, газовий лічильник, внутрішні місця загального користування. З нами живе тільки котик Васька, жодних квартирантів. Одна кімната завалена привезеними мною сюди тисячами книг, а стелажа не має. Не можу знайти все, що мені треба. Не знаю, коли наведу порядок. Частину раритетів – «Полное собрание актов Российской империи», майже все, що було у мене в кабінеті на кафедрі вже передав до Наукової бібліотеки Колегіуму. А ще треба багато привезти з Дніпропетровська, розраховував на допомогу О. А. Удода, але тепер не маю впевненості в його обіцяну допомогу.

Побажаю Вам вслякого добра, досягти творчих успіхів, здоров'я в сім'ї, всім Вашим близьким – дружині, доньці, зятю мої вітання. Хай Вам щастить.

М. Ковальський.

25/II-95.

Продолжение письма.

Хочу Вам, Юра, сообщить, что получил письмо на мой запрос-напоминание от проф. Степана КОЗАКА из Варшавы, что моя статья будет опубликована в сборнике в первой половине этого года. Поэтому выражаю Вам большую благодарность за передачу проф. Козаку моей статьи.

Еще прошу Вас при написании мне писем на машинку присылать второй копировочный экземпляр, ибо первый по красной ленте читается очень трудно, текст исключительно «выбляклый». В моей машинке «Україна» тоже дефектус, буква «б» практически не пробивается.

Будет возможность, напишите, как Вам удалось получить стипендию или «грант» фундации Стефана Баторега. Еще мне хотелось бы побывать с научными целями – кверендами – эвристикой в Варшаве – Кракове.

Есть ли у Вас контакты с проф. Мацьківим, его адрес и т.д.

М. Ковальський.

(Машинописний оригінал. Адреса отримувача: «Дніпропетровськ-125, вул. Героїв громадянської війни, 5, кв. 28, доктору історичних наук, професору отцю Юрію Мицику», адреса відправника: «265620, Рівненська обл., м. Острог, вул. Кардашевича 10, проф. Микола Ковальський»)

№ 4

1997 (?) – Острог. – Записка до о. Юрія.

«Прохання до проф. Ю. А. Мицика, зконтактуватись з 1) п. Костянтин Євгенович Новохатський телефон: сл. 411-99-26, дом. 277-27-85

Начальник організаційно – аналітичного відділу (...) * колегії Головархіву Солом'янська, 24, що декілька разів з ХІІ.1996 р. обіцяв М.П.Ковальському подарувати (випозичити) фото світлини 2-х укр[аїнських] вчених: Віктора Романовського (1909-1971), Олексія Барановича (1899-1961). Мені ще треба: фото, рисунки, тощо: Д. Зубрицький, А. Петрушевич.

2) Подзвонити додому по телефону вдові Григ[орія] Юл[ійовича] Гербільського 484-08-87

Просп. Чубаря 40 кв. 97

Трамвай, здається, 15 від метро біля пр. Лепсе.

Вияснити: а) як себе почуває; б) привіт і найкращі побажання від мене; в) чи можна у неї викупити факсим[ільне] видання «Колокола» Герцена. Г. Ю. рекомендував моїй Ірі написати дис[ертацію] про «Колокол» і Україна. Я би викупив всі томи цього видання.

(Автограф)

**Лист Костянтина Іоїлевича Ковальського – двоюрідного дядька по батькові
М. П. Ковальського.**

№1

1973, грудня 18. – Москва.

«Дорогой Юля (так і є – І. Т.)!

Спасибо Вам за Ваше теплое письмо. Уже после Вашего отъезда я выслал Николаю Павловичу граммпластинки, какие он просил. Сейчас получил новый заказ, который постараюсь осуществить.

Желаю Вам успехов в Вашей деятельности! Передайте, пожалуйста, привет Николаю Павловичу».

(Автограф. Листа написано на поштової картці. Адреса отримувача: «гор.Днепропетровск, ул. Павлова д. № 6/2, Ю. А. Мыцык»)

Коментар:

Листи М.П. Ковальського

№ 1

«Мирончук». В. Д. Мирончук (1948 р. н.) – однокурсник Ю. А. Мицика. Нині – к. і. н., доцент істфаку ДДУ.

«Панченко». М. Панченко (1948 – 2003) – однокурсник Ю. А. Мицика.

«Холод». Б. І. Холод (1941 р. н.) – однокурсник Ю. А. Мицика. Нині – д. е. н.

«Никифоров». В. Никифоров – однокурсник Ю. А. Мицика. Нині – к. і. н.

«Л. Гаркуше». Л. А. Гаркуша (1941 – 2002) – однокурсниця Ю. А. Мицика, к. і. н., доцент.

«Карабанов». М. М. Карабанов (1944 р. н.) – однокурсник Ю. А. Мицика. Нині – д. і. н., проф.

№ 2

«Зайца». А. Є. Заець – відомий львівський історик. Нині – к. і. н., доцент.

«Боряк». – Г. В. Боряк (1956 р. н.) – відомий історик. Нині – д. і. н., заступник директора Інституту історії України НАНУ.

«П. З. Андрухов». Петро Зотович Андрухов (1924 – 1996) – одноступінь, товариш М. П. Ковальського, історик, краєзнавець, освітній і громадський діяч, засновник і перший голова Острозького науково-краєзнавчого товариства «Спадщина» ім. кн. Острозьких (1989 – 1996), член і один із засновників Острозького осередку Українського історичного товариства.

«Маевском». Веслав Маєвський (1931 р.н.) – польський історик, проф., доктор габлітований, відомий спеціаліст в галузі військової історії, україно-польських стосунків і війн козацької доби. М.П. Ковальський написав про нього статтю «Веслав Маєвський – дослідник військової історії, польсько-українських стосунків і бойового протистояння в XVI – XVIII ст.» у згаданому збірнику на пошану О. М. Апанович «Під знаком Клію» (Дніпропетровськ, 1995. – С. 20 – 30). Разом з о. Юрієм Микола Павлович написав про Маєвського статтю в енциклопедію «Українське козацтво. Мала Енциклопедія» (К.; Запоріжжя, 2002. – С. 303).

«Жулинський». – М. Г. Жулинський (1940 р. н.) – д. ф. н., проф., директор Інституту української літератури НАНУ. У 1992 – 1994 рр. був віце-прем'єром України з питань гуманітарної політики.

«Брюховецкий». В. С. Брюховецький (1947 р. н.) – д. ф. н., проф., тоді – президент (ректор) Національного університету «Києво-Могилянська Академія».

«Апанович». О. М. Апанович (1920 – 2000) – відома український історик, к. і. н.

«Гуслистый» – К. Г. Гуслистый (1902 – 1973), відомий український історик, д. і. н., проф., чл.-кор. АН УРСР.

«Козаком». С. П. Козак (1937 р. н.) – професор, зав. кафедри україністики Варшавського університету

«Боберский». Богдан Боберський – племінник міністра пропаганди ЗУНР Івана Боберського, архітектор, постійно проживав у Варшаві.

№ 3

«Стороженком». І. С. Стороженко (1937 р. н.) – аспірант о. Юрія, нині – д. і. н. У даному випадку Микола Павлович озвучив його позицію. Причини охолодження відносин між о. Юрієм та І. С. Стороженком значно глибші й після безпосередньої розмови о. Юрія з Миколою Павловичем той змінив свою точку зору і більше не повертався до цієї теми.

«Курс лекцій В. Антоновича». Йдеться про видання М. П. Ковальським курсу лекцій В. Б. Антоновича про джерела з історії Південно-Західної Росії – цебто України. Книга була надрукована: Антонович В. Б. Лекції з джерелознавства / Ред. Микола Ковальський. – Острого; Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США, Національний університет «Острозька академія», 2003. – 382 с.

«Мацюка». О. Я. Мацюк (1932-1999) – д. і. н., проф., відомий український історик, директор ЦДІА України у Львові, філігранознавець.

«Шевченко». – Ф. П. Шевченко (1914-1995) – відомий український історик, д. і. н., проф., чл. – кор. АН УРСР.

«Мацьківим». Теодор Іванович Мацьків (1918 – 2011) – відомий український історик, з 1939 р. – на еміграції. Доктор історичних наук, проф., член ВУАН.

Стаття надійшла до редколегії 5.11.2015.

Инна Тарасенко

ЧЕТЫРЕ ПИСЬМА Н.П. КОВАЛЬСКОГО

В статье приведены тексты писем выдающегося украинского историка Н. П. Ковальского к известному украинскому историку о. Юрию Мыцыку, написанных в 1971 – 2006 гг., которые являются важными источниками для творческой биографии обоих историков, развитию современной исторической науки. Подано также вступительную статью и комментарий, которые поясняют обстоятельства создания писем, упоминаемые в них события и персоналии.

Ключевые слова: *Николай Ковальский, Юрий Мыцык, письма, историки, Острожская академия, Днепрпетровский государственный университет, историческая наука.*

Inna Tarasenko

FOUR LETTERS OF M.P. KOVALSKYI

In this article the texts of letters of famous Ukrainian historian Mykola Kovalskyi to known Ukrainian historian Yurii Mytsyk 1971 – 2006 are presented. The texts are important sources of the creative biography of both historians of modern historical science. Posted as introductory article and commentary that clarify the circumstances of the creation of letters referred to in these events and personalities.

Keywords: *Mykola Kowalskij, Yurii Mytsyk, letters, historians, Ostroh Academy, Dnipropetrovsk State University, historical science.*